

Basketball Scheidsrechter 3

Draaiboek workshops afdelingen & verenigingen

Opleidingsplan BS3

Draaiboek workshops

Hieronder worden de verschillende workshops gedetailleerd uitgewerkt, zodat voor de expert steeds duidelijk is wat van hem wordt verwacht en welke werkwijzen en materialen hij daarvoor kan inzetten.

Workshop 1: Basketballinzicht

Bij deze workshop gaat het erom dat de deelnemer meer inzicht krijgt in technische en tactische aspecten van het basketball. Steeds wordt de koppeling gemaakt met wat het betekent voor de scheidsrechter.

0.00 **Start**

- Stel jezelf kort voor
- Vertel wat er vandaag op het programma staat
- Activeer de deelnemers actief mee te doen
- Biedt voldoende gelegenheid vragen te stellen en ervaringen te delen

0.05 **01. Dribbels**

Voordeel en nadeel van de verschillende dribbels:

- Speed dribbel
- Cross over dribbel
Als scheidsrechter letten op: dragen van de bal, handen van de verdediger
- Reverse dribbel
Als scheidsrechter letten op: start van de dribbel, dragen van de bal, charge wanneer de reverse te laat of onhandig wordt in gezet, handen verdediger

02. Thriple threat / Vrijlopen zonder bal; lay up en toepassingen

- V-cut, van weakside naar ball side, face the basket, front pivot, back pivot
Als scheidsrechter letten op: vasthouden door aanval en verdediging (handen en voeten), push off aanvaller bij het naar buiten komen duwen met onderarm door verdediger, blokkeerfouten van de verdediger, harde fouten
- Lay up vanuit verschillende posities, screen bij de bal, open en cross stap
Als scheidsrechter letten op: start van de dribbel, juiste tellenritme, landing van de schutter, plaatsen en gebruik van het screen

0.25 **03. Drie situaties om de aanvaller met de bal te verdedigen**

- Start van de dribbel
- Tijdens de dribbel
- Na de dribbelstop
Als scheidsrechter letten op: vasthouden (handen en voeten, ongeoorloofd handgebruik verdediging/aanvaller (hooking), blokkeerfouten (knie/heup), push off aanvaller/verdediger duwen met de onderarm door de verdediger.

0.40 **04. 2-tegen-2 met 2 passers**

- Alle verdedigende posities
Als scheidsrechter letten op: vasthouden door aanvaller en/of verdediger (handen en voeten), ongeoorloofd handgebruik verdediging/aanvaller (hooking), blokkeerfouten (knie/heup), push off aanvaller / verdediger duwen met de onderarm door de verdediger

- 0.55 **05. Postfundamentals, low post**
- Aanvaller: positie innemen, lage stance, bal beschermen; aanvalsbewegingen
- Als scheidsrechter letten op: vasthouden door aanvaller en/of verdediger (handen en voeten), 'vechten' voor de juiste positie, ongeoorloofd handgebruik verdediging/aanvaller (hooking), blokkeerfouten (knie/heup)*
- 1.05 **06. Screening (side screen)**
- Aanvaller: triple threat, screen gebruiken (schot of pass)
  - Verdediger kan grofweg drie dingen doen: switch, slide, fight over the top
- Als scheidsrechter letten op: vasthouden, contactfouten: buitensporig hard screenen, te hard door het screen heen lopen, moving screens (het screen staat niet stil of te laat bij het zetten van het screen en bij het afrollen), start van de dribbel.*
- 1.20 **07. Rebounding**
- Vooraf, tijdens en na het schot
  - Bij de schutter, weg van de bal, direct onder de ring.
- Als scheidsrechter letten op: uitboxen op tijd?, te laat kan een fout zijn, normaal contact bij het uitboxen (achteruitlopen), over the back van de aanvaller, vasthouden/klemmen van armen, schouders, swinging the elbows (T-fout bij niets raken/persoonlijke fout bij wel iets raken), loopfouten wanneer een aanvalstrebounder meteen weer schiet, fout op de outletpass.*
- 1.35 **08. Verschillen zone- en een man to man**

Man-to-man

- Principe man-to-man defense: alle verdedigers krijgen de verantwoordelijkheid voor één van de aanvallers
- Basisafspraken:
  - Blijf tussen man en basket (uitzondering fronten van de post)
  - De afstand tussen de aanvaller en de verdediger is afhankelijk van de afstand bal-basket, de capaciteiten van de aanvaller en het spel
  - Split vision, uitboxen na het schot, praat met elkaar, help elkaar
- Typerend voor een aanval tegen man-to-man:
  - 1-1, 2-2, 3-3 spelletjes: cuts, give and go, pick and roll, pass screen away
  - Screens: screen de screener, dubbelscreen, scissors (postspel)
  - Centers zijn erg belangrijk (meer ruimte in de perimeter voor het schot)
- Nadelen man-to-man defense:
  - Fouten, arbeidsintensief
  - Mogelijke mismatches
  - 1-1/2-2/3-3 spel is lastiger te verdedigen
- Voordelen man to man:
  - Verantwoordelijkheid is duidelijk
  - Verdediger aanpassen aan aanvaller
  - Tegen goede schutters

1.55 Zone defense

- Principe zone defense: verdedigen van de ruimte
- Basisafspraken:
  - Druk bij de bal
  - Alle spelers reageren op de positie van de bal
  - Economische verplaatsingen
- Uitvoering:
  - Kleine felle spelers voorin de zone, langere spelers achter.
  - Balbezitter wordt m-t-m verdedigd
  - Lichaamshouding iets rechterop

- Typerend voor een aanval tegen zone:
  - Elke zone heeft zwakke plekken
  - Veel passen (driehoeken/vierkanten)
  - Centers zijn erg belangrijk (meer ruimte in de perimeter voor het schot)
  - Schot(dreiging), weinig dribbels
  - Overloading, baseline cuts, geduld
- Nadelen zone defense:
  - Zwak tegen goede schutters, drivers, centers
  - Zwakke plekken in elke zone doordat verdedigingsgebieden elkaar overlappen
  - Zwak tegen overloading
  - Bij een score voelt een speler zich minder verantwoordelijk
- Voordelen zone:
  - Goede uitgangspositie voor de rebound en een georganiseerde fastbreak
  - Na balverlies snel te organiseren
  - Mogelijkheden voor de steal bij zwakke ballhandlers
  - Het dwingt de tegenstander een ander soort aanval te spelen
  - Minder persoonlijke fouten
  - Een speler kan steunen op de collectiviteit van het team; een trage verdediger wordt in het totaal opgenomen

2.10 **09. Coaching**

- Wanneer zal een coach een time out aanvragen en wat kun je verwachten:
  - Tegenstander heeft een run: out of press/langere aanvallen
  - Verkeerde uitgevoerde tactiek: verbeterde tactiek
  - Tactiek verandering: m-t-m naar zone, press verdediging, combiverdediging
  - Speciale spelsituaties: speciaal spelletje voor het einde van een kwart/wedstrijd, out of bounds-spelletje, 'stop-de-klok-fouten'
  - Oppepper: intensiever spel, press verdediging
  - Voordeel laatste kwart, laatste 2 minuten: bijvoorbeeld na een score, het verplaatsen balinname naar de middenlijn tegenover de jurytafel
- Verschillende situaties / coaches en hoe ermee om te gaan:
  - Winnende coach, verliezende coach
  - Spannende wedstrijd, saaie wedstrijd, groot verschil tussen de teams
  - Wedstrijd die aan het kantelen is
  - Laatste aanval van de wedstrijd, ploeg in balbezit staat 2 punten achter/voor
  - Een gefrustreerde coach, T-fout coach, speler heeft 5 fouten en is boos
  - Grote sterke centers

2.55 **Afsluiting**

- Laat deelnemers de workshop samenvatten
- Toelichting op praktijkopdracht
- Feedback voor docent of voor elkaar?

2.30 **Einde**

Geef toelichting over en spreek een deadline af over praktijkopdracht A. Deelnemers kiezen twee opdrachten uit de deelnemershandleiding.

Workshop 2: Spelregelkennis

0.00 **Start**

- Stel jezelf kort voor
- Vertel wat er vandaag op het programma staat
- Vraag deelnemers actief bij te dragen
- Voldoende gelegenheid vragen te stellen en ervaringen te delen

0.05 **Nieuwe spelregels t.o.v. BS2**

Bespreken in interactieve vorm; deelnemers aan elkaar laten vertellen aan de hand van prikkelende vragen.

- Schotklokregel
  - Wanneer start een nieuwe 24-secondenperiode?
  - Wanneer start een nieuwe 14-secondenperiode?
  - Wanneer geen reset?
  - Situaties bespreken
- Bescherming/kleding
  - Harde bescherming is niet toegestaan, ook niet met zachte bekleding
  - Uitzonderingen neus/enkel/knie
  - Ondershirts niet toegestaan
- Time outs en verplaatsing
  - Maximaal twee time outs per team in laatste twee minuten
  - Verplaatsing naar inworpmarkeringspunt
- Goaltending en interference
  - Wat is verschil het verschil tussen goaltending en interference?
  - Wat is de straf?
- Act of shooting
  - Wanneer start de act of shooting?
  - Wanneer stopt de act of shooting?
  - Waar let je als scheidsrechter op om de act of shooting te bepalen?

0.45 **Vragen deelnemers**

- Deelnemers hebben vragen over spelregels voorbereid. In subgroepjes (4 tot 5 personen) gaan de deelnemers over hun vragen in gesprek met elkaar (20 minuten).
- Deelnemers presenteren per subgroepje één interessante situatie aan de rest van de groep (15 minuten).

1.20 **Pauze**

1.30 **FIBA-clips**

Aan de hand van FIBA-clips (zie: www.basketref.com) worden veel voorkomende spelregelsituaties besproken. De expert zoekt de clips uit.

Tip: categorie 'Criteria', subcategorieën 'Act of Shooting', 'Travelling', 'Unsportmanslike Fouls'.

2.30 **Einde**

Workshop 3: Arbitragetechniek & begeleiding

0.00	Start <ul style="list-style-type: none"> ▪ Stel jezelf kort voor ▪ Vertel wat er vandaag op het programma staat	Deelnemers rond middencirkel.
0.05	Positie (1) <i>Waar sta je voor de wedstrijd?</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Positie tegenover de jurytafel. ▪ Zes minuten voor aanvang: line-up ▪ Laat dit enkele deelnemers voordoen en laat zien hoe je het zelf wilt (herhaling van BS2) ▪ Fluiten voor 3 minuten; 1.30u voor aanvang ploegen van het veld halen. Laat zien hoe je dat doet. ▪ Besteed direct aandacht aan hard fluiten en duidelijk aangeven wat je wilt.	Deelnemers tegenover de jurytafel.
0.10	Sprongbalsituatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ Leg uit wat de sprongbalprocedure is, behandel de posities en taken van beide scheidsrechters. ▪ Laat zien waar de tweede scheidsrechter als eerste lead heen loopt en hoe de ander de trail positie kiest. ▪ Laat een paar koppels opgooien en positie kiezen voor de eerste aanval.	Twee teams van vijf; overige deelnemers op afstand
0.20	Set play <ul style="list-style-type: none"> ▪ Uitgangspositie van lead en trail ▪ Wie is verantwoordelijk voor welke lijnen? (herhaling BS2) ▪ Wie is verantwoordelijk voor welke gebieden. Gebruik hier globaal de vakkenverdeling. D.w.z. vak 1,2,3 en 6 voor de trail, vak 4 voor de lead, vak 5 samen. Praat nog niet over de overgangen, penetraties etc. ▪ Laat de bal rustig rondpassen en licht toe hoe lead en trail bewegen. Lead tussen driepuntslijn en bucketlijn, trail langs de zijlijn, inzakken als bal in 6 is, hoger en naar binnen als bal in 3 is.	Twee teams van vijf; overige deelnemers op afstand
0.40	Wisseling van balbezit/transitie/press <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wisseling posities lead & trail naar nieuwe lead & nieuwe trail. ▪ Verantwoordelijkheden tijdens transitie. ▪ Laat enkele transities uitvoeren. Laat zien waar welke scheidsrechter op let. ▪ Laat zien hoe je elkaar helpt bij een press: meer dan 2 verdedigers op de aanvalshelft = helpen.	Twee teams van vijf; overige deelnemers op afstand
0.50	Fluiten en signalen (1) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Benoem mogelijke wedstrijdsituaties. Laat één rij tegelijk fluiten, andere rij feedback laten geven. ▪ Behandel het fluiten van lopen, voetbal, second dribbel, drie-, vijf- en acht seconden, terugspelen, balvast, dragen van de bal. ▪ Aandachtspunten: tijd stil signaal, hard fluiten, duidelijke signalen, vervolg.	Deelnemers in twee rijen tegenover elkaar

Maak duidelijk dat er hard gefloten moet worden, hand uitstrekken bij tijd stil signaal en grote gebaren. Duidelijk aangeven in welke speelrichting we verder gaan.

- 1.00   **Positie (2)**
Vrije worpen
- Positie scheidsrechters
  - Verantwoordelijkheden scheidsrechters
  - Benoem kort de overtredingen
- Ga niet uitgebreid in op allerlei mogelijke overtredingen tijdens vrije worpen.
- 1.10   **Innemen van de bal**
- Positie scheidsrechter, herhaling BS2. Nieuw: baseline vak 4, 5 en 6. Ook: vak 3
  - Oogcontact collega
  - Vijf seconden tellen
  - Tijd-in signaal
  - Varieer hierbij in situaties langs de eindlijn en zijlijnen
- 1.20   **Pauze**
- 1.30   **Fluiten en signalen (2)**
- Laat twee spelers verschillende soorten fouten voordoen op verschillende posities op het veld. Varieer ook in wel/geen vrije worpen. Bijvoorbeeld een holdingfout in vak 4 van verdediger nummer 12 op de aanvaller.
  - Laat de voorste van de 'lead'-rij fluiten, daarna doorlopen om de fout door te geven aan de tafel. Daarna sluit hij achteraan bij de 'trail'-rij.
  - De voorste van de 'trail'-rij neemt, als zijn collega stil staat om fout door te geven aan de tafel, diens positie op de baseline over.
  - Dit een aantal malen herhalen, zodat iedereen meerdere keren aan bod komt. Kan in redelijk hoog tempo.
  - Feedback over hard fluiten, loopricting na fluiten van de fout, signalen.
  - Nummers duidelijk doorgeven aan jurytafel.
  - Als eerste aangeven of je score telt of niet.
  - Wisselen van positie; hoe doe je dat? Wanneer?
- Doe deze oefening met meerdere situaties, bv:
- Fout op een schutter met vrije worpen
  - Fout op schutter met bonus
  - Aanvallende fout
- 1.50   **Begeleiding**
- Van een BS3 wordt verwacht dat hij in staat is om een BS2 in opleiding te begeleiden bij diens praktijkopdrachten.
- Leg uit wat het belang is van een voorbespreking bij begeleiding:
- Iemand op zijn gemak stellen (*we gaan er het beste van maken en genieten van de wedstrijd, fouten maken mag*)
- Zes deelnemers langs vrije-worp gebied; overige op afstand.
- Deelnemers in twee rijen: één rij positie lead, andere rij positie trail
- Deelnemers zitten op banken in een carré

- Duidelijk maken wat jouw rol is (*ander helpen een betere scheidsrechter te worden, kijken wat er goed gaat, kijken wat er beter kan, tips geven, na de wedstrijd na bespreken en verslag invullen*)
- Vragen naar waar iemand staat in zijn ontwikkeling (*wat waren tips uit vorige wedstrijden, wat vindt hij lastig*)
- Vragen naar aandachtspunten van de ander (*waar gaat hij vandaag vooral op letten, waar wil hij feedback over*)

Doe een gesprek voor. Laat de deelnemers opschrijven welke vragen je stelt.

Leg uit wat het belang is van een nabespreking bij begeleiding:

- Iemand zelf laten reflecteren op zijn handelen (*wat ging goed? Wat vond je lastig?*)
- Terugblikken op voornemens (*hoe ging het met de dingen waar je vandaag op ging letten?*)
- Wat vond jij goed gaan? (*geef enkele concrete punten aan die je goed vond gaan en vraag of de ander die herkent*)
- Wat kan beter? (*geef enkele –maximaal 3– concrete verbeterpunten aan en vraag of de ander die herkent, evt. geef tips waar de ander nog info kan vinden hoe iets moet*)
- Vraag waar de ander de volgende keer aan gaat werken (*wat zijn je drie aandachtspunten voor je volgende wedstrijd?*)
- Rond het gesprek af (*vat nog eens samen wat jullie besproken hebben, vraag aan de ander hoe die deze opdracht en nabespreking vond*)

Mogelijk dat deze toelichting al discussie oproept. Indien er tijd over is: bespreek in groepjes van 3 wat er mis kan gaan in een nabespreking en hoe je daar dan mee om zou kunnen gaan.

2.20

Afsluiting

- Laat deelnemers workshop samenvatten
- Toelichting op praktijkopdracht arbitragetechniek en praktijkopdracht begeleiding
- Feedback voor docent of voor elkaar?

Deelnemers
om de
middencirkel

2.30

Einde

Workshop 4: Leiderschap & Sportiviteit

0.00	Start <ul style="list-style-type: none"> ▪ Stel jezelf kort voor ▪ Vertel wat er vandaag op het programma staat: leiding nemen als scheidsrechter en ervoor zorgen dat spelers/coaches zich sportief gedragen is een van de belangrijkste taken als scheidsrechter. ▪ Vragen naar de voorbereidingsopdracht: welke situaties wil je vandaag behandeld zien. Zet ze evt. op een flip-over/whiteboard.	Deelnemers indien mogelijk in een hoefijzer.
0.10	Leiderschap voor de wedstrijd <ul style="list-style-type: none"> ▪ Intro: leiderschap en weerbaarheid beginnen al voor de wedstrijd. Samen (als koppel) het veld op; direct een hand geven aan coaches; jurytafel instrueren. ▪ Captains meeting: sportiviteit & normale omgang. Laat de helft van de groep (in groepjes van drie) bespreken wat in een captains meeting aan bod zou komen. Schrijf op een A4. ▪ Laat de andere helft van de groep (in groepjes van drie) overleggen wat je met de jury bespreekt. Schrijf op een A4. ▪ Na een paar minuten A-4'tje laten liggen en loop je naar een ander A-4'tje met een andere vraag. Je leest eerst wat die groep had opgeschreven, daarna vul je met je eigen groep aan. ▪ A4'tjes verzamelen: captains meeting en jurytafel instructie bij elkaar leggen. Samen conclusies trekken. ▪ Laat een captains meeting uitvoeren. In groepjes van vier (twee spelers, één scheidsrechter, één observer), om-en-om. ▪ De observer geeft per groepje feedback. Elementen om op te letten: leiding nemen, initiatief tonen. ▪ Expert loopt rond, geeft feedback, doet voor, etc.	
0.55	Samenwerking <p>Introductievraag: Wat heeft samenwerking te maken met Leiderschap & Sportiviteit?</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Laat deelnemers in tweetallen bedenken hoe ze op het veld gaan samenwerken en dit opschrijven. ▪ Na brainstorm, ieder tweetal één element laten noemen. ▪ Belangrijke elementen:<ul style="list-style-type: none"> – Elkaars gebied respecteren – Hulp geven als je iets niet gezien hebt; hoe doe je dat? – Hoe omgaan met tegelijk fluiten – Overleggen in time outs; waar? – Oogcontact voor het vrijgeven van de bal; bij elke vrije worp – Omgaan met waarschuwingen aan spelers en coaches	Laat ze meeschrijven met de suggesties.
1.20	Pauze	
1.30	Communiceren met spelers/coaches <p>Leg het verschil uit tussen corrigeren (éénrichtingsverkeer) en</p>	Plenair gesprek afwisselen met

communiceren (tweerichtingsverkeer).

Begin met het corrigeren (deels herhaling van BS2)

Behandel bijvoorbeeld de volgende situaties:

- Coach komt steeds uit zijn coachbox
- Coach roept over het veld dat hij het weer een waardeloze call vindt
- Speler maakt opzichtig flopping
- Speler houdt de bal vast na een eigen score

Dit zijn correcties die je duidelijk moet doen, éénrichtingsverkeer (dus niet wachten op een reactie), kort, tijdens een dood spelmoment, ga tegenover de coach of speler staan.

Maak dan de overstap naar subtiele correcties die je tijdens het spel kan doen. Ga uit van situaties die –nog- te klein zijn om met de fluit op te lossen, maar gebruik je stem.

Bijvoorbeeld:

- Lopend screen
- Vastpakken in de rebound
- Gebruik van de handen
- Coach en assistent staan tegelijk

Dit zijn correcties die je subtiel kan doen, wel éénrichtingsverkeer, kort, kan evt. tijdens het spel, of bijvoorbeeld bij een vrije worpsituatie als je naast een speler staat.

Maak nu de overstap naar communiceren. Behandel bijvoorbeeld de volgende situaties:

- Je hoort de coach roepen: scheids, hij staat niet stil.
- Coach vraagt de wissels aan, i.p.v. de spelers.
- Je vindt dat de spelers teveel gebruik maken van hun handen en geeft dit door aan de aanvoerder.

Dit zijn situaties waarbij een coach wellicht nog even wil reageren, wedervraag o.i.d. wil stellen. Door er –kort- tweerichtingsverkeer van te maken, kun je voorkomen dat het later uit de hand loopt. Ga naast de coach of speler staan. Luister naar de reactie en rond dan de communicatie af.

Tenslotte kunnen er ook situaties zijn waarbij een coach of speler het initiatief neemt om met jou te willen praten. Zelfs als het heftig is, is het goed om er –kort- aandacht aan te besteden, een antwoord te geven. Evt. gevolgd door de opmerking dat je een volgende keer verwacht dat hij zich wat ‘normaler’ meldt bij je. Neem coaches serieus, ze hebben vaak een punt. Behandel bijvoorbeeld de volgende situaties:

- Coach roept dat de stand op het scorebord niet klopt
- Coach vraagt waarom je een U-fout geeft en geen gewone P
- Coach roept dat de tijd niet stil stond

Besteed aandacht aan zaken als:

dit daadwerkelijk laten doen in tweetallen. Wissel regelmatig de tweetallen, bv door het werken met een binnen- en buitenkring, die tegengesteld draaien.

Het gaat er ook om dat deelnemers korte zinnen in hun arsenaal krijgen.

Laat ze van tijd tot tijd even opschrijven wat ze nuttige tips en inzichten vinden.

Doe ook regelmatig voor hoe jij die situaties aanpakt. Deelnemers leren veel van goede voorbeelden!

- Je groter of kleiner maken dan nodig
- Dominanter/arroganter of voorzichtiger dan nodig
- Niet te dicht bij komen; niet aanraken
- Niet schreeuwen, schelden
- Zeggen wat je gaat doen, doen wat je gezegd hebt

2.15

Omgaan met publiek

Leg uit wat de procedure is bij hinderlijk gedrag vanuit het publiek:

- Schakel de aanvoerder in, zelf onderneem je geen actie richting het publiek.
- Als je niet precies weet wie zich misdragen heeft: laat de aanvoerder waarschuwen dat dat gedrag moet stoppen.
- Als je wel weet wie zich misdragen heeft: laat de aanvoerder zeggen dat die persoon de zaal moet verlaten.
- Maak aanstalten om de zaal te verlaten (bal en sheet meenemen) als de persoon niet weggaat.
- Staak de wedstrijd als je instructie niet opgevolgd wordt.

Accepteer geen reacties van deelnemers die zeggen dat ze er allemaal niet zo'n last van hebben en net doen of ze iets niet gehoord hebben. Als iets luid en duidelijk door de zaal klinkt, dan hebben veel meer mensen het gehoord en moeten we optreden.

2.25

Afsluiting

- Laat deelnemers workshop samenvatten
- Toelichting op praktijkopdracht Leiderschap
- Feedback voor docent of voor elkaar?

Evt: Vertel aan je buurman de drie belangrijkste tips van deze workshop

2.30

Einde